

Analiza strukture nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba u RH

Kovačević, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:618293>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-02**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**ANALIZA STRUKTURE NEZAPOSLENOSTI
VISOKOOBRAZOVANIH OSOBA U RH**

Mentor:

Izv. prof. dr. sc. Maja Mihaljević Kosor

Studentica:

Petra Kovačević

Split, rujan, 2023.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1 Definiranje problema istraživanja	1
1.2 Ciljevi rada	1
1.3 Metode rada.....	1
1.4 Struktura (sadržaj) rada.....	1
2. Pojam i temeljne karakteristike nezaposlenosti.....	3
2.1. Pojam nezaposlenosti	3
2.2 Statistika nezaposlenosti	4
2.3 Uzroci nezaposlenosti	7
3. Analiza nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj	9
3.1 Nezaposlenost u Republici Hrvatskoj	9
3.2 Utjecaj pandemije COVID-19 na nezaposlenost.....	12
3.3 Analiza nezaposlenosti članica EU.....	14
4. Analiza nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba.....	16
4.1 Analiza Hrvatskog tržišta rada	16
4.2 Analiza ponude i potražnje visokoobrazovanih osoba u RH	18
4.3 Usklađenost politika zapošljavanja i politika obrazovanja	20
4.4 Usporedba nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba RH s ostalim članicama EU	25
5. Zaključak.....	28
6. Literatura	29
7. SAŽETAK.....	31
8. SUMMARY	32

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Petra Kovačević,
(ime i prezime)

izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je navedeni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu, što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio navedenog rada nije napisan na nedozvoljeni način te da nijedan dio rada ne krši autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Split, 11.09.2023 godine

Vlastoručni potpis: Petra Kovačević

1. UVOD

1.1 Definiranje problema istraživanja

Nezaposlenost visokoobrazovanih osoba je glavni i najveći problem današnjice. Republika Hrvatska se godinama suočava s tim problemom i taj problem je sve češći i veći. Često se postavlja pitanje treba li, te isplati li se ulagati u obrazovanje s obzirom na stopu zaposlenosti visokoobrazovanih osoba. Problem samog istraživanja je sam problem nezaposlenosti.

Također se javlja i problem zaposlenja osoba koje su se obrazovale u Republici Hrvatskoj, a zapošljavale u ostalim zemljama EU. Najveći problem je što se u Republici Hrvatskoj nudi široka lepeza obrazovnih programa i raznih vrsta usavršavanja, ali se ponuda poslova za visokoobrazovane osobe ne nudi u jednakoj količini.

1.2 Ciljevi rada

Cilj ovog rada usmjeren je na istraživanje stope nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba te prikazati problem neusklađenosti ponude poslova u skladu s obrazovanjem osoba u Republici Hrvatskoj.

Radom će se steći bolji uvid u problem nezaposlenosti analizom više pokazatelja i usporedbom s ostalim odabranim zemljama. Usporedba će prikazati na probleme i navest će na moguće rješavanje istih. Također će se istražiti glavni uzroci nezaposlenosti i steći će se uvid u njihovo moguće rješavanje. Da bi se došlo do kvalitetnih zaključaka, i kako bi se na što korisniji način prikazalo stanje nekada i sada analiza će biti prikazana prema razini obrazovanja, vrsti zanimanja te prema broju slobodnih radnih mjesta.

Glavnina podataka će se prikazati grafičkim prikazima temeljenim na podacima, izvješćima i istraživanjima ponajviše Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

1.3 Metode rada

O temi rada će ovisno o potrebama istraživanja i na temelju formiranja problema biti kombinirana literatura stranih i domaćih autora, znanstvenih članaka, kvalitativnih i kvantitativnih podataka. Riječ je o postojećoj literaturi i informacijama koja uključuju i istraživanja prethodnih godina.

1.4 Struktura (sadržaj) rada

Završni rad podijeljen je u četiri dijela uz zaključni dio te je sastavljen na način da se u prvom dijelu uključuju opće informacije o konkretnom problemu nezaposlenosti, definirani problem te ciljevi istraživanja.

U drugom dijelu će se kroz nekoliko poglavlja, detaljnije biti opisani problemi nezaposlenosti, statistički podatci, uzroci koji su kroz godine utjecali na nezaposlenost.

U trećem dijelu će se prikazati prikupljene informacije i usporedbe koje će razradom biti temeljito prikazane i objašnjene. Također će se prikazati stanje u nekim od ostalih članica EU, te njihova usporedba sa Republikom Hrvatskom, te utjecaj izvanrednih okolnosti koje su potresle Republiku Hrvatsku.

U četvrtom dijelu će biti prikazana usklađenost ponude i potražnje za zaposlenicima, analiza tržišta rada te će biti detaljnije razrađene teme kroz poglavlja.

U zaključnom dijelu izdvojiti će se glavni doprinosi rada i ponudit će se kritički osvrt na problem.

2. Pojam i temeljne karakteristike nezaposlenosti

2.1. Pojam nezaposlenosti

Nezaposlenost je definirana kao stanje osobe koja je sposobna za rad, ali koja ne može pronaći posao s prihodom koji je razmjeran njezinim sposobnostima i kvalifikacijama. Također u nezaposlenost spadaju i osobe koje ne rade punu satnicu i čiji prihodi nisu dovoljni za normalan život.

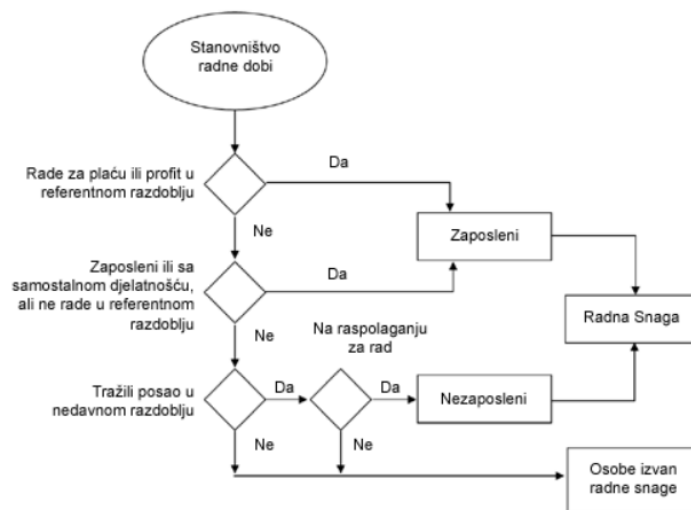
U velikom broju slučajeva dolazi do stvarne nezaposlenosti, koja ne uključuje osobe koje su bile sposobne za rad, ali nisu tražile posao ili nisu imale opravdan razlog za zapošljavanje. Ovo pitanje ne spada u nezaposlenost, iako većina stanovništva sve vrste ne rada svrstava u definiciju nezaposlenosti.

Pod pojmom stopa nezaposlenosti se govori o stupnju nezaposlenosti koja se kontrolira udjelom nezaposlenih u ukupnom broju radne snage gdje su uključeni svi zaposleni i nezaposleni. Razlikuju se četiri tipa nezaposlenosti:

1. fikcijska ili normalna nezaposlenost- nastaje zbog svakodnevnog kretanja ljudi među radnim mjestima i regijama kroz specifične faze. Radnici koji spadaju u fikcijsko nezaposlene često mijenjaju radna mjesta ili eventualno traže bolja, ponekad se za njih kaže da su oni dobrovoljno nezaposleni. Također razlozi fikcijske nezaposlenosti mogu biti i prekid rada, kao i kratkotrajne nestašice i slične situacije. Fikcijska nezaposlenost uključuje sezonsku i funkcionalnu (Darija Jakovljević, 2002).
2. sezonska nezaposlenost- ona nastaje zbog sezonskih promjena inteziteta neke aktivnosti, s obzirom da se odnosi na poslove koji su određeni za određeno doba godine. Ona se objašnjava činjenicom da se neke određene djelatnosti uglavnom obavljaju u pojedinim mjesecima u godini, dok u drugim aktivnostima opada. Uzroci takve nezaposlenosti su te što su gospodarske aktivnosti određene samo za određeni dio godine, i onda poslodavci ovisno o potražnji smanjuju ili eventualno povećavaju potražnju za radnicima (Darija Jakovljević, 2002).
3. strukturalna nezaposlenost- manifestira se kao neusklađenost između ponude i potražnje radnika prema zanimanju, kvalifikacijama ili geografskoj distribuciji. Možda postoji razlog za nedosljednost, jer s jedne strane potražnja za određenom vrstom posla raste, dok s druge strane se potražnja za drugom vrstom posla smanjuje (Darija Jakovljević, 2002). Karakteristična je za zemlje u razvoju, no čak se zna javiti i kod razvijenih zemalja (Mrnjavac, Ž., 2002).
4. tehnološka nezaposlenost- s određene točke gledišta, smatra se dijelom strukturalne nezaposlenosti. Glavni razlog je taj što je tehnološki razvoj glavni pokretač strukturalnih promjena.

Ograničen je tehnološkim promjenama, koje također mijenjaju količinu i strukturu radne snage koju zahtijevaju zanimanja, nove tehnologije, znanja, lokacije i slično (Darija Jakovljević, 2002).

5. ciklička nezaposlenost- rezultat je općeg nedostatka potražnje za robnim tržištima i tržištu rada. To se događa kada je ukupna potražnja za radnom snagom niska. Uzrokovana je poslovnim fluktuacijama, razdobljima ekonomske depresije ili dugotrajnim gubitkom izvoznih tržišta. No, uvriježeno je mišljenje da je riječ o srednjoročnom pojavljivanju koje će nestati u uvjetima gospodarske transformacije (Darija Jakovljević, 2002).

Slika 1 - prikazuje osnovnu podjelu stanovništva radne dobi prema kriterijima međunarodne definicije, OECD, 1987 (Jelena Birsa, 2002)

2.2 Statistika nezaposlenosti

Statistički podaci nezaposlenosti prikazuju znatne razlike nezaposlenosti i zaposlenosti s obzirom na dob, spol i razinu stečenog obrazovanja. Hrvatski zavod za zapošljavanje ima za obvezu pohraniti sve statističke podatke s tržišta rada o evidentiranoj nezaposlenosti, zapošljavanju u evidenciji nezaposlenih i slobodnim radnim mjestima.

Podaci su podijeljeni u četiri osnovne kategorije:

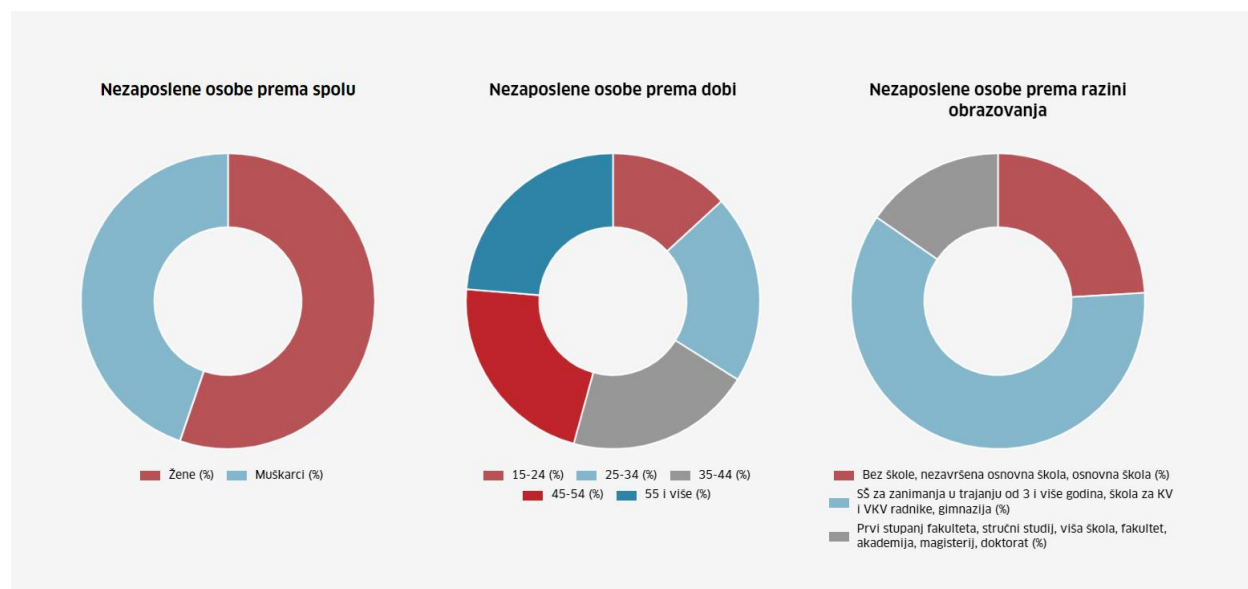

1. evidentirana nezaposlenost – daje podatke o broju osoba bez stalog zaposlenja u evidenciji prema stanju posljednjeg dana u mjesecu
2. ulasci u evidenciju – prikazuju podatke o novo prijavljenim osobama koje su se u određenom razdoblju prijavile Hrvatskom zavodu za zapošljavanje i koje su zapisane u evidenciji nezaposlenih osoba
3. izlasci iz evidencije- prikazuje podatke o osobama brisanim iz evidencije nezaposlenih u određenom vremenskom razdoblju. Razlog tomu je odlazak osobe iz radnog odnosa ili neke druge poslovne aktivnosti.
4. slobodna radna mjesta- su podaci koji pokazuju broj potraživanih radnika, točnije broj slobodnih radnih mjesta koje su poslodavci prijavili Hrvatskom zavodu za zapošljavanje u određenom razdoblju

Online statistika je servis Hrvatskog zavoda za zapošljavanje koji je osnovan na početku 2012. godine s ciljem jačanja i reorganizacije javnom pristupanju podacima o registriranoj nezaposlenosti i zapošljavanju. Uvijek je dostupna i prilagođena svima. Glavni cilj usluge je lakše, brže i transparentnije pretraživanje svih podataka i izrada tablica prema specifičnim individualnim potrebama.

Pretraživanje podataka omogućeno je prema godinama i mjesecima, ali i prema određenim obilježjima (dob, spol, razina obrazovanja i dr.).

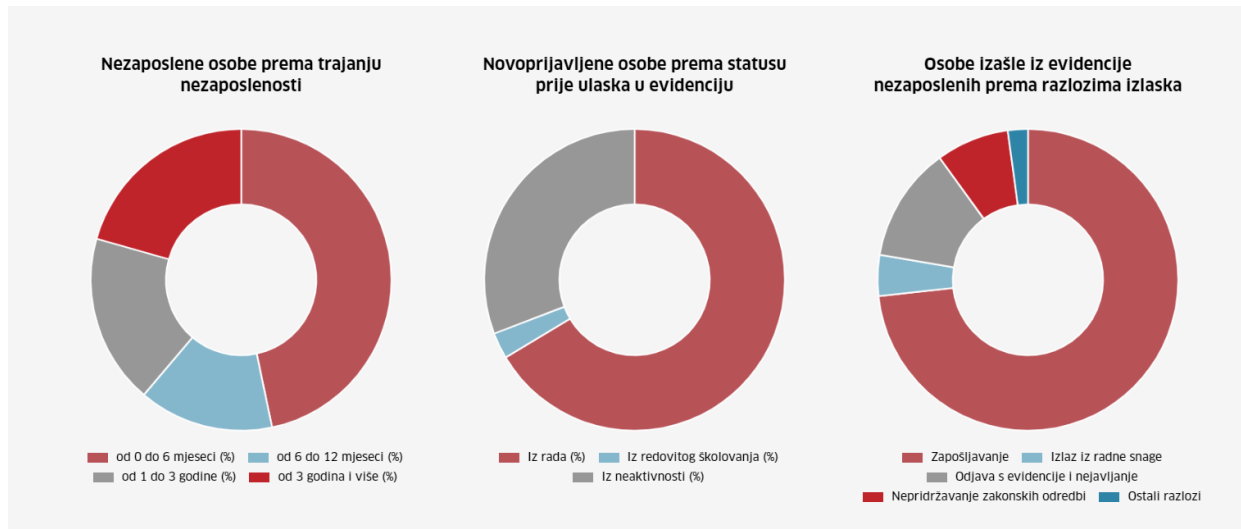
Trenutna statistika na tržištu rada prema spolu, dobi i prema razini obrazovanja prikazuje sljedeće:

Slika 2- statistika na tržištu rada prema spolu, dobi i prema razini obrazovanja ("Statistika – HZZ," 2023)

Prema spolu postotak nezaposlenih žena je 55,3%, a postotak nezaposlenih muškaraca je 44,7%. Postotak nezaposlenih osoba prema dobi prikazuje da je najveći postotak nezaposlenih od 23,7% u dobi od 55 godina i više, osobe u dobi od 45 godina do 54 godine u postotku od 22%. Nadalje osobe dobi od 25 godina do 34 godine su u postotku od 20,7% nezaposlenih osoba, osobe u dobi od 35 godina do 44 godine su u 20,4% nezaposlenih te osobe od 15 godina do 24 godine su u postotku od 13,2%. Na kraju imamo prikaz nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja gdje vidimo da je čak 60,5% nezaposlenih SŠ za zanimanja u trajanju od 3 i više godina, škola za KV i VKV radnike i gimnazija. Osobe bez škole, s nezavršenom osnovnom školom i završenom osnovnom školom su u postotku od 24,1% nezaposlenih, a osobe sa prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem, višom školom, fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom su u postotku od 15,4% nezaposlenih.

Nadalje sljedeća statistika prikazuje osobe koje su nezaposlene prema trajanju nezaposlenosti, novo prijavljene osobe prema statusu prije ulaska u evidenciju te osobe izašle iz evidencije nezaposlenih prema razlozima izlaska .

Slika 3- nezaposlenost osoba prema trajanju nezaposlenosti, novo prijavljene osobe prema statusu prije ulaska u evidenciju te osobe izašle iz evidencije nezaposlenih prema razlozima izlaska ("Statistika – HZZ," 2023)

Prema trajanju nezaposlenosti statistika se kreće prema sljedećim postotcima: od 0 do 6 mjeseci nezaposlenosti kao najveći postotak je 46,7% osoba, zatim je 20,6% osoba nezaposleno od 3 godine i više, 18,2% osoba je nezaposleno od 1 do 3 godine te 14,5% osoba je nezaposleno od 6 do 12 mjeseci.

Hrvatski zavod za zapošljavanje također nudi podatke o nezaposlenim osobama prethodnog zaposlenja gdje je trenutno najviše osoba u sektoru djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane od čak 15.859 osoba. Najmanje nezaposlenih je u sektoru građevinarstva 7.523 osoba.

2.3 Uzroci nezaposlenosti

Uz inflaciju, nezaposlenost predstavlja jedan od najvećih i najtežih ekonomskih problema, jer golemi nedostatak proizvodnje i prihoda dovodi do ogromnih troškova. Također dovodi do ozbiljnog kolapsa ljudskog kapitala, produbljuje društvene nejednakosti i stvara psihički teret, ostavljajući doživljaj beskorisnosti. Uz to, globalizacija je jedan od problema nezaposlenosti. Kao primjer možemo izdvojiti velike kompanije koje svoje firme pokušavaju preseliti u države gdje je jeftinija radna snaga. Njima to ide u korist jer manje moraju plaćati radnike, a rezultati im ostaju isti ako ne i bolji. Još jedan od češćih problema je

socijalna pomoć. Točnije ljudi koji primaju socijalnu pomoć od države, često se ne žele zaposliti jer bi to rezultiralo prekidu primanja financijske pomoći od države.

Prema Huić (2002.) u radu ljetne psihološke škole na temu uzroka nezaposlenosti navodi kako uzroke nezaposlenosti u razvijenim zemljama treba tražiti u institucionalnim i drugim strukturnim promjenama na tržištu. Europske zemlje, željne održavanja visokog životnog standarda, moraju plaćati velike poreze i veliku javnu potrošnju kroz programe pomoći za nezaposlene i socijalne pomoći (Aleksandra Huić, 2002).

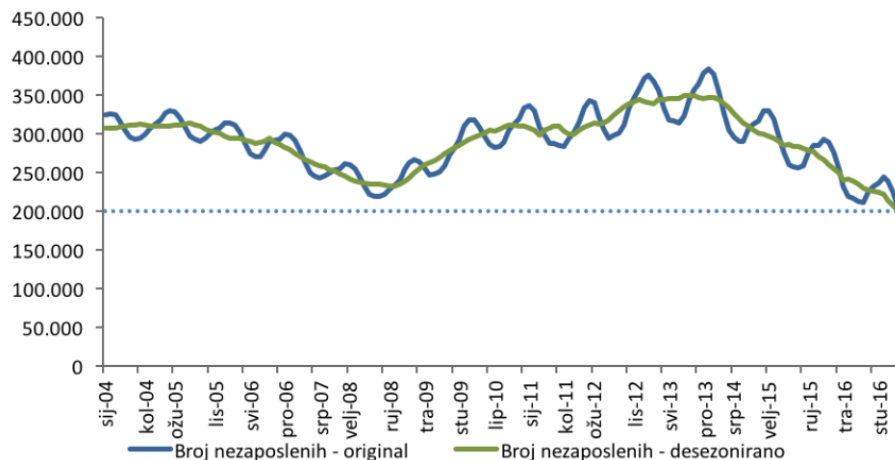
Hrvatska se s tim problemom suočava još od svog osamostaljenja i prelaska iz autonomnog socijalističkog sustava u tržišni gospodarski sustav. Prijelaz je uglavnom bio neplaniran, a ratna situacija teška. Međutim privatizacija nije dobro provedena što je rezultiralo velikim brojem nezaposlenih radnika, a istovremeno nisu poduzete nikakve mjere, niti su se stekli uvjeti za ponovno zapošljavanje. Rješenje za tu situaciju se nalazilo u prijevremenom umirovljenju, bez ikakvih dodatnih poduzetih mjera za neke nove prilike.

3. Analiza nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj

3.1 Nezaposlenost u Republici Hrvatskoj

U današnjem društvu nezaposlenost predstavlja ozbiljan problem, za nezaposlene pojedince, za društvo, ali i za poduzeća koja ne mogu pronaći dovoljno kvalificirane osobe za rad. Taj problem može biti kako ne dovoljna kvalificiranost, tako i prekvalificiranost ali i manjak želje i volje kod pojedinaca koji nisu dovoljno motivirani za rad. Veća nezaposlenost bila je skoro stalna pojava na Hrvatskom tržištu i velikim dijelom strukturno oblikovana. Velika većina radnika bili su poljoprivredni radnici, no oni nisu imali status zaposlene osobe nego su bili izuzeti iz evidencija i svih zaštita (Mira Kolar-Dimitrijević, 2004).

Zaposlenost točnije nezaposlenost ima jako velik utjecaj na pojedinca ali i na njegovo psihološko stanje. Uvjetuje mogućnosti pojedinaca za osobnim razvojem, preživljavanjem i ostvarivanjem osobnih ciljeva. Nezaposlenost sama po sebi nema konkretan negativan utjecaj na društvo, ali sve veći porast stope nezaposlenosti može ugroziti budućnost društva i tako negativno utjecati na razvoj gospodarstva. U nastavku slijedi analiza kretanja nezaposlenosti tj. „ekonomski boom“ u periodu od 2004. do 2008. godine (koji je počeo već 2002.) (Hrvatska gospodarska komora, 2021).

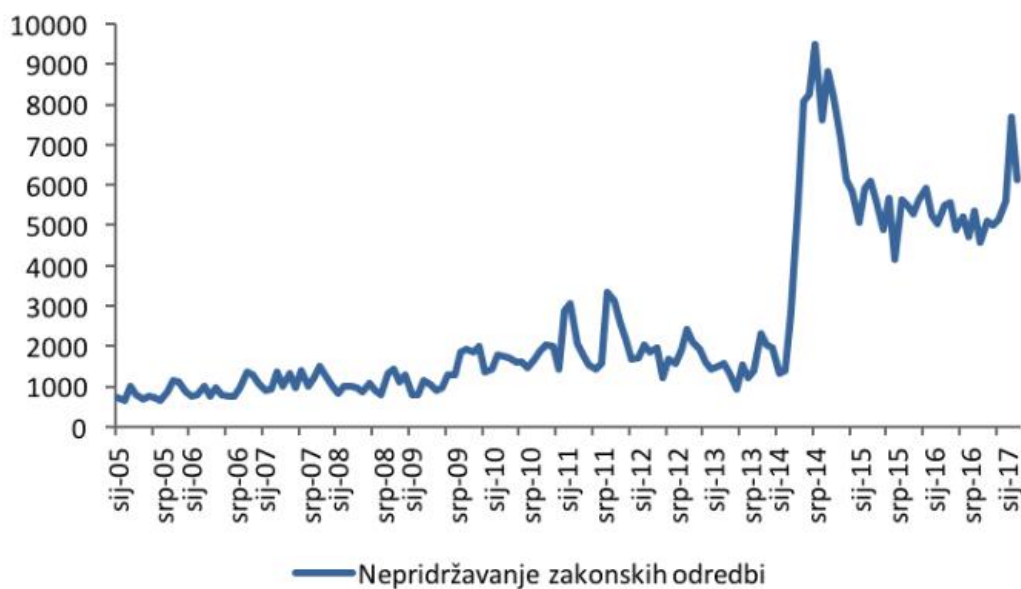
Slika 4- Na slici je prikazana originalna i međugodišnja serija broja registriranih nezaposlenih osoba s Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (Hrvatska gospodarska komora, 2021)

Hrvatska gospodarska komora 2021. godine ističe kako je „ekonomski boom“ točnije rast gospodarstva započeo 2002. godine te se registrirana nezaposlenost smanjila na najnižu razinu u srpnju 2008. godine,

tada je agencija registrirala 219.747 nezaposlenih osoba. No, stopa nezaposlenosti od tada je postupno počela rasti i dosegla je svoj vrhunac u veljači 2014. godine, s 384.376 registriranih nezaposlenih osoba. Od tada je početkom svibnja 2017. godine ta brojka pala ispod 200.000“ (Hrvatska gospodarska komora, 2021).

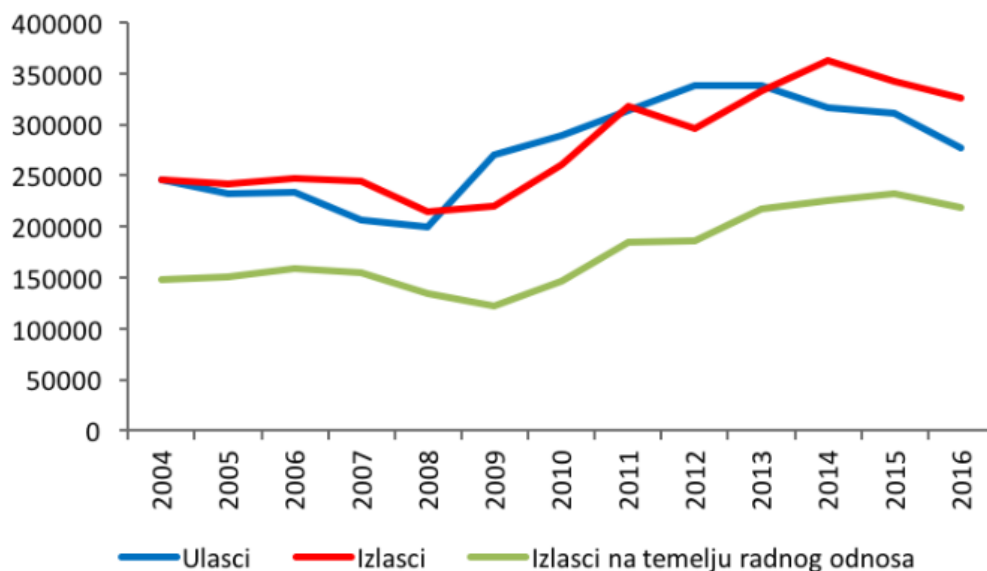
Prosječni godišnji rast BDP-a od 4,2% između 2002. i 2008. nije bio dovoljan da nezaposlenost ostane ispod „psihološke granice“ od 200.000, dok je između razdoblja od 2014. do 2017. nezaposlenost bila znatno viša nego tijekom razdoblja od 2004. do 2008.“ (Deskari Škrbić M, 2017).

Dio prethodno navedenog može se objasniti promjenom koja se odnosi na primjenu strožih zakonskih odredbi u 2014. godini, a rezultirale su naglim porastom „brisanja iz evidencije“. Prosječan broj odustajanja zbog nepoštivanja zakona dosegao je značajno višu razinu u odnosu na prethodne godine. Utjecaj se procjenjuje na oko 4.000 i više „brisanja“ na mjesečno.

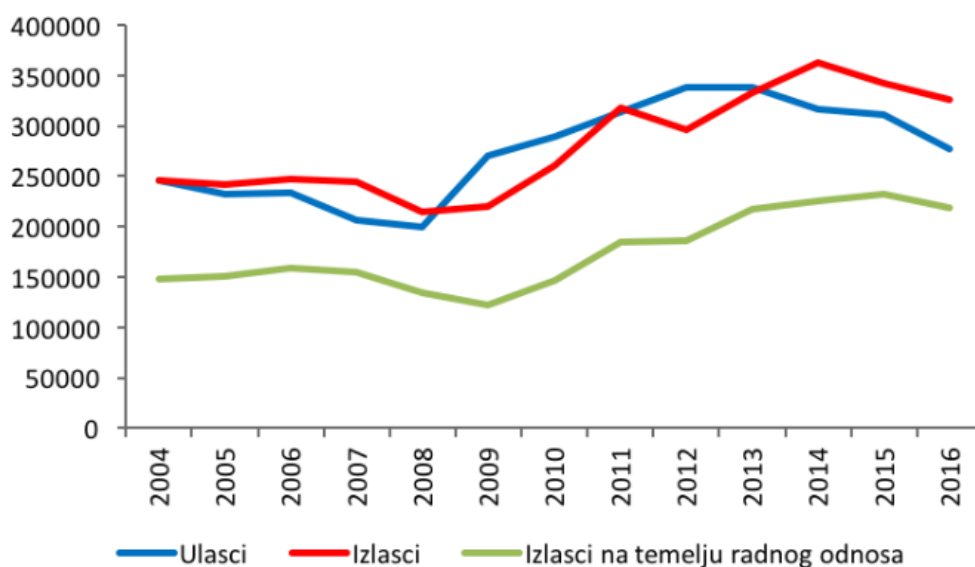
Slika 5- „brisanje“ iz evidencije HZZ-a (Hrvatska gospodarska komora, 2021)

Sljedeća promjena javlja se u 2014. godini i odnosi se na manji broj ulazaka u evidenciju, a to se također velikim dijelom objašnjava novim i strožim uvjetima. Neki razlozi su da se oni koji su izbrisani ne mogu vratiti neko vrijeme u evidenciju, a neki se pak ne žele vratiti. Također stroža pravila, i veće obveze mogu demotivirati nezaposlenu osobu da se samoinicijativno prijavi.

Slika 6- Na slici je prikazan odnos ulazaka u evidenciju i izlazaka (Hrvatska gospodarska komora, 2021)

Svim navedenim podacima potrebno je dodati jednu od velikih promjena koja se odnosi na ubrzanje emigracijskog vala. Takav preokret se i očekivao ulaskom Republike Hrvatske u EU 2013. godine. Te je godine migracijski val prvi put probio negativnu granicu od 10.000 neto emigranata. Pretpostavlja se da se uglavnom radi o ljudima koji odlaze iz Hrvatske u potrazi za poslom (Hrvatska gospodarska komora, 2021). I taj problem i danas slijedi Hrvatsku jer se na tržištu ne nudi dovoljno posla za određene kvalifikacije ljudi.

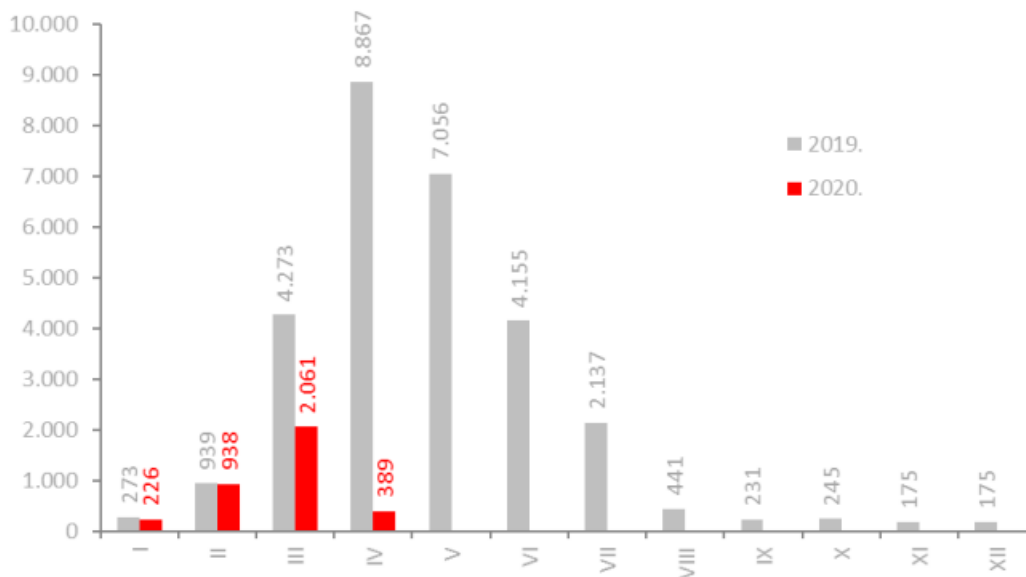

Slika 7- Na slici je prikazan emigracijski val Hrvatske (Hrvatska gospodarska komora, 2021)

3.2 Utjecaj pandemije COVID-19 na nezaposlenost

Pandemija COVID-19 je uvelike utjecala na velike promjene u svijetu kako ekološke tako i ekonomske. U trajanju pandemije dogodile su se velike promjene po pitanju zaposlenja točnije po pitanju porasta nezaposlenosti. Mnoge firme, obrti, organizacije su bile prisiljene svojim djelatnicima dati otkaz zbog viška radne snage točnije zbog manjeg poslovanja. U toku pandemije došlo je od djelomičnog do potpunog prestanka rada.

Hrvatska se sa prvim slučajem COVID-19 susrela 25.2.2020. godine. Nezaposlenost ali i siromaštvo su se nekontrolirano povećali. Najveće posljedice pandemije COVID-19 su se vidjele u poremećaju pri sezonskom zapošljavanju i to u ožujku 2020. godine i to čak 52% manje nego prethodne godine. Ta je razlika bila još izraženija u travnju, mjesecu s najjačim sezonskim zapošljavanjem, što naglašava veličinu problema. U travnju 2021. godine bilo je 96 posto manje sezonskih radnika nego u travnju prošle godine“ (Hrvatska gospodarska komora, 2021).

Slika 8- prikazuje izlazak iz evidenciji nezaposlenih HZZ-a zbog sezonskog zapošljavanja (Hrvatska gospodarska komora, 2021)

Nadalje u uvjetima stroge karantene većina tvrtki počela je snižavati broj zaposlenih i tako je nastao puno veći pritisak na burzu rada. U prva dva mjeseca se ulazak na burzu rada izravno iz radnog odnosa znatno povećao, u odnosu na prethodnu godinu u istim mjesecima. Međutim kako se pandemija oduživala porastao je i broj otkaza (Hrvatska gospodarska komora, 2021). Prema podacima u ožujku je broj otkaza porastao dvostruko, a u travnja čak i trostruko više. Najveći rast nezaposlenosti je zabilježen u

djelatnostima smještaja i ugostiteljstva, trgovine, prerađivačkoj industriji te u administrativnim djelatnostima.

Tvrtke su bile primorane dati otkaza zaposlenicima jer su bili višak radne snage, točnije nije bila potreba za zaposlenicima jer većina djelatnosti se uopće nije obavljala i tvrtke nisu imale profita. Neke firme su se zbog određene vrste posla mogu prilagoditi i tako prebaciti na online obavljanje posla, ali to je bilo u malim količinama i nedovoljno da bi postotak nezaposlenih bio manji.

	2019.	2020.	2021.	Razlika 2020. prema 2019., u postotnim bodovima	Razlika 2021. prema 2019., u postotnim bodovima
Estonija	4,4	9,2	6,5	4,8	2,1
Španjolska	14,1	18,9	17,0	4,8	2,9
Poljska	3,3	7,5	5,3	4,2	2,0
Mađarska	3,4	7,0	6,1	3,6	2,7
Hrvatska	6,6	10,2	7,4	3,6	0,8
Litva	6,3	9,7	7,9	3,4	1,6
Portugal	6,5	9,7	7,4	3,2	0,9
Slovačka	5,8	8,8	7,1	3,0	1,3
Češka	2,0	5,0	4,2	3,0	2,2
Švedska	6,8	9,7	9,3	2,9	2,5
Bugarska	4,2	7,0	5,8	2,8	1,6
Rumunjska	3,9	6,5	5,4	2,6	1,5
Grčka	17,3	19,9	16,8	2,6	-0,5
Malta	3,4	5,9	4,4	2,5	1,0
Nizozemska	3,4	5,9	5,3	2,5	1,9
Slovenija	4,5	7,0	5,1	2,5	0,6
Irska	5,0	7,4	7,0	2,4	2,0
Latvija	6,3	8,6	8,3	2,3	2,0
Italija	10,0	11,8	10,7	1,8	0,7
Finska	6,7	8,3	7,7	1,6	1,0
Belgija	5,4	7,0	6,6	1,6	1,2
Francuska	8,5	10,1	9,7	1,6	1,2
Cipar	7,1	8,6	7,5	1,5	0,4
Danska	5,0	6,4	5,7	1,4	0,7
Austrija	4,5	5,8	4,9	1,3	0,4
Luksemburg	5,6	6,4	6,1	0,8	0,5
Njemačka	3,2	4,0	3,5	0,8	0,3

Slika 9- Prikaz ulaska u evidenciji nezaposlenih na HZZ-u izravno iz radnog odnosa (HGK, 2020)

S obzirom da je nezaposlenost počela nekontrolirano rasti tako je došla čak do svakodnevnog rasta i tako je rast od 18. ožujka pa sve do 5.svibnja dostigao brojku od 134.892 nezaposlenih. Točnije brojka se od 24.850 nezaposlenih povećala na 159.742 nezaposlenih što brojčano prikazuje da je pandemije počela sve više rasti i utjecati na društvenu ekonomiju te nije davala naznake završetka, nego samo većeg rasta.

Nadalje kako se pandemija nije privodila kraju firme su se počele prilagođavati te su način rada prilagodile trenutnoj situaciji pa se sve više poslova prebacilo na online rad. Taj se način rada i dan danas primjenjuje jer je pokazao i neke prednosti, točnije zaposlenici i kada su zbog nekih drugih slučajeva spriječeni doći na posao koriste opciju online rada od kuće da bi mogli izvršiti svoje poslove na vrijeme. S druge strane vrste poslova točnije firme koje nisu bile u mogućnosti prijeći na online rad od kuće su se prema propisanim mjerama prilagodile te su nastavili svoj rad, ali u otežanim uvjetima.

3.3 Analiza nezaposlenosti članica EU

U Europskoj uniji koja ima 27 članica stopa nezaposlenosti varira od članice do članice. Međutim kada se sagledaju svi faktori od svake članice pojedinačno Europska unija i nema toliko lošu stopu nezaposlenosti.

Istraživanja za eurozonu pokazuju kako se u razdoblju od tri mjeseca stopa nezaposlenosti koja je mjerena metodologijom Međunarodne organizacije rada (ILO) nije promijenila ostala je stabilna. I to se zadržala na postotku od 6,7%. Što se tiče Europske unije stopa se zadržala na 6,1%, a u godini prije zadnjih istraživanja 2022. u Europskoj uniji taj postotak je iznosio 6,3%, a u eurozoni 6,7%.

Eurostat procjenjuje je da je u prvom mjesecu ove godine u EU bilo 13,227 milijuna nezaposlenih, od čega 11,288 milijuna u eurozoni. U usporedbi s istim mjesecom prošle godine broj nezaposlenih smanjio se za 318 tisuća u EU, i za 220 tisuća u eurozoni (Lider/Hina, 2023).

Mladi ljudi točnije građani u dobi do 25 godina, u koje uglavnom spadaju visokoobrazovani ljudi podložni su nezaposlenju. U eurozoni i Europskoj uniji u siječnju postotak nezaposlenosti bio je 14,4%. Na mjesečnoj razini u eurozoni je nezaposlenost porasla za 0,1%, ali u Europskoj uniji je za isto toliko i smanjena. U procjenama je navedeno da je u Europskoj uniji u siječnju čak 2,781 milijuna mladih bilo bez posla, od čega je 2,286 mladih bilo u eurozoni. I to nam pokazuje da se broj nezaposlenih povećao za 112 tisuća u odnosu na 2022. godinu u eurozoni, a u Europskoj uniji za 116 tisuća.

Što se tiče zemalja najveći postotak nezaposlenosti među mladima u siječnju imala je Španjolska od 29,6%, zatim Italija s 22,9%, Švedska s 21,2%, Slovačka 20,8% te Portugal s 20,5%. Od zemalja Europske unije najnižu stopu nezaposlenosti imala je Njemačka s 5,7%.

Između svih podataka Hrvatska nije obvezna dostavljati mjesečne podatke o nezaposlenosti, nego ih dostavlja na kvartalnoj razini, kao i Slovenija, Cipar, Rumunjska i Belgija. A u četvrtom kvartalu prošle godine bilježila je nezaposlenost od 27 tisuća mladih, ali se dobna skupina kreće od 18 godina tako da ne obuhvaća nužno visokoobrazovane osobe. Međutim prije mjesec dana izvješća su pokazala da je stopa

nezaposlenosti bila 17,3 posto uz 25 tisuća nezaposlenih u Hrvatskoj što nam prikazuje da se nezaposlenost smanjila i da se teži prema takvoj silaznoj putanji nezaposlenih osoba.

4. Analiza nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba

4.1 Analiza Hrvatskog tržišta rada

Tržište rada definira se kao mjesto susreta ponude i potražnje. To je mjesto gdje se zapravo najbolje može procijeniti stanje nacionalnog gospodarstva. Iz determinanti tržišta rada mogu se iščitati (ne)kompatibilnosti s obrazovnim sustavom. Obrazovni sustav bi trebao biti element tržišta rada, njegovog unapređenja i unapređenja cjelokupne nacionalne ekonomije. Tržište rada u zemlji u velikoj količini utječe i na životni standard građana zemlje.

Republiku Hrvatsku najviše je ugrozila kriza 2008. godine, kao i većinu svjetskih tržišta rada. Tada je tržište rada bilo u stagnaciji i nije davalo nikakve naznake gospodarskog rasta koji je bitan uvjet za ostvarenje prosperiteta. Na stagnaciju je utjecala loša nacionalna politika, neusklađenost obrazovnog sustava, preopterećeni mirovinski sustav. Brojna poduzeća su propadala i svakodnevnim stečajima statistike su rezultirale velikim porastom broja zaposlenih. Zatim su se javljali valovi iseljavanja mladog stanovništva koji su državi dali znak da treba reagirati, točnije uskladiti tržište rada s obrazovnim sustavom.

Trenutna statistika prikazuje kako stanje hrvatskog tržišta rada naginje prema nepovoljnoj strukturi. Brojke pokazuju da je razlika između zaposlenih i nezaposlenih čak 52.455 osoba, pri čemu je više nezaposlenih osoba nego zaposlenih. Najveći apsolutni pad zabilježen je u sektoru zdravstva i djelatnosti pružanja smještaja i ugostiteljstva. Broj radnika na određeno vrijeme siječnju se povećao za 38,3 tisuće, u odnosu na prošlu godinu i to 43,9 tisuće nego u siječnju 2019. godine (*Hrvatska gospodarska komora, 2022*).

Sezonski prilagođena anketa o stopi nezaposlenosti (metodologija ILO) u EU je u siječnju bila na najnižoj razini u povijesti (6,2%), kao i u eurozoni (6,8%).

Najveće stope nezaposlenosti u EU zabilježene su u Grčkoj (13,3%) i Španjolskoj (12,7%), a najniže u Češkoj (2,2%) i Poljskoj (2,8%) (*Hrvatska gospodarska komora, 2022*).

Trenutno stanje na burzi rada je takvo da je među najtraženijim poslovima prodavač, zatim konobar, čistač, kuhar, medicinska sestra, vozač, administrativna službenik, pomoćni kuhar, skladištar, kuhinjski radnik. Iz navedenih zanimanja vidimo da je potražnja za poslovima za osobe nižeg stupnja obrazovanje, tako da nam to stanje nalaže da je potražnja za visokoobrazovanim osobama manja, nego za osobama nižeg obrazovnog stupnja. Naravno nije isključeno da posla za visokoobrazovane osobe ima, ali prema podacima HZZ-a traženije su osobe nižeg obrazovnog stupnja jer su trenutno najtraženija zanimanja za osobe nižeg obrazovnog stupnja.

osoba se zapošljava što prikazuju i najnoviji podatci koji kažu da je ove godine broj zaposlenih u srpnju porastao za 1,6% ("Vijesti," 2023). Također i prethodnih mjeseci se bilježio porast zaposlenih, naročito u vremenu sezone kada se otvara više mogućnosti za sezonsko zaposlenje, ali i u vremenu završetka akademske godine kada se povećao broj visokoobrazovanih osoba koje traže posao.

Što se tiče Republike Hrvatske ona se pobrinula za obrazovni sustav koji se standardizirao te je uveden Bolonjski sustav obrazovanja, i na taj način se omogućio lakši, jednostavniji i transparentniji oblik obrazovanja. Ujedno, taj način se osnovao da bi barem u nekoj mjeri olakšao mogućnost traženja posla i zaposlenja mladih po završetku njihovog obrazovanja. S druge strane taj način bi trebao olakšati i traženje zaposlenika poslodavaca jer će moći kategorizirati radnike ovisno o obrazovanju kojeg su završili. Bolonjski sustav je pogodan po pitanju pristupa studentima, jer je to vrsta individualnog pristupa svakom studentu ponaosob, i taj način također motivira osobe da se posvete svom obrazovanju i ulažu u sebe (Hrvatska znanstvena bibliografija, Bolonjski proces u RH).

Ponuda rada određuje se kao vrsta izbora pojedinca između raznih zanimanja, čija visina plaće nije uvijek jedini čimbenik prema kojem se definira ponuda posla (Družić, 2004). Ponudu rada predstavljaju zaposleni radnici koji pokušavaju „prodati“ svoje radno vrijeme. Na strani ponude nalazi se konkurencija između osoba u istom zanimanju, a oni se uspoređuju znanjem, sposobnosti, kvalitetom rada i intenzitetom obavljenog rada. Tržište ponude rada sastoji se od različite ponuda rada. Najčešće klasično vrijeme je 8 sati dnevno, 5 dana u tjednu, točnije 40 radnih sati tjedno.

Međutim sve korištenije počelo je biti fleksibilno radno vrijeme, mogućnost rada od kuće, rad na pola radnog vremena. Također korištenje razne tehnologije poput prijenosnih računala, mobitela te korištenjem raznih aplikacija. Radnici nisu fizički vezani za ured i za rad 8 sati dnevno što znatno smanjuje troškove i radnika, ali i poslodavca. S obzirom da rad u uredu tj. na radnom mjestu zahtjeva troškove zaposlenika za dolazak na radno mjesto, a poslodavac je obvezan pružiti ugodan rad zaposleniku. Između ostalog rad od kuće se pokazao kao vrlo pogodna opcija za zaposlenike koji imaju obitelj i djecu tako da u slučaju neočekivanih okolnosti mogu ostati nesmetano obavljati posao od kuće.

Nadalje iz godine u godinu primjetno je da digitalizacija, sve veći rad od kuće kako olakšava posao tako i većina ljudi gubi svoj posao. Ponude poslova postaju ograničenije, i traže se određene performanse za zapošljavanje po pitanju poznavanja korištenja računala i računalnih sustava.

U 2021. godini HZZ je u prosjeku primio 43 posto više prijava za slobodna radna mjesta nego što je primio godinu dana prije (2020.). U siječnju 2022. godine prijava za potrebnim radnicima bila čak za 91 posto viša

nego godinu prije (2021.) točnije bilo je slobodno 26.389 slobodnih radnih mjesta. Iz ovih podataka izuzetno je vidljivo da se potreba za radnicima sve više povećava ("Početkom godine udvostručila se potražnja Za radnicima, najviše se traži VSS," 2022).

Nadalje prema stupnju obrazovanja, podatci HZZ-a upućuju prema tome da je najveći porast broja upravo onih koji su fakultetski obrazovani. Među registriranim nezaposlenima visokoobrazovanih osoba je u siječnju 2022. godine bilo 25 posto manje nego godinu dana prije (2021.), što znači da je najveći porast broja zaposlenih kod fakultetski obrazovanih osoba i to 21 posto više nego u istom mjesecu godinu prije (2021.) ("Početkom godine udvostručila se potražnja Za radnicima, najviše se traži VSS," 2022).

Ako se promatra dugotrajnost nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba, uglavnom se osobe koje se prijavljuju, točnije osobe koje nisu zaposlene od 0-6 mjeseci zaposle upravo u istoj godini u kojoj su se i prijavili na HZZ. Jedini problem u statistici predstavljaju osobe koje nisu zaposlene više od dvije godine, to čine osobe koje često znaju biti nezadovoljne ponudom poslova na tržištu, s obzirom da nakon završetka obrazovanja očekuju ponudu posla u skladu s njihovim obrazovanjem. Velika većina obrazovanih ljudi nakon završetka obrazovanja, napornog truda i rada rijetko pristaju na „početne“ poslove koji često nisu u skladu s njihovim obrazovanjem, i tako te osobe spadaju u nezaposlene i to vrlo često na duži rok. U statistici spadaju u nezaposlene i tako povećavaju postotak nezaposlenih osoba.

Prema istraživanjima Hrvatska je vodeća kada se u pitanje stavlja stopa sudjelovanja u strukovnom obrazovanju. Iako je vodeća smatra se drugorazrednim izborom, a najviše pate odjeljenja povezana uz naukovanja u kojima se broj zainteresiranih znatno smanjio. S obzirom na takvo stanje poslodavci su primorani odlučiti se na uvoz radne snage, koja kasnije u svom poslu napreduje, dodatno se obrazuje i tako ima veću priliku za zaposlenje. Taj problem postaje sve češći i očekuje se od države da donese nove reforme i zakone u kojima će unaprijediti obrazovanja državljana Republike Hrvatske, i pružit im mogućnost lakšeg zaposlenja (Glas Istre, 2022).

4.3 Usklađenost politika zapošljavanja i politika obrazovanja

Obrazovanje je jedna od ključnih i vrlo značajnih komponenti održivog razvoja. Ono omogućuje gospodarski rast, produktivnost rada, dobitak ljudskog kapitala i društvenu mobilnost. Visoko obrazovanje omogućuje radnicima da unaprijede svoje vještine, u nadi da će u budućnosti imati prilike za bolje poslovne mogućnosti. No, sve više ulaganje u obrazovanje počinje predstavljati luksuz. S obzirom da nakon završetka obrazovanja nažalost više nema garancije za siguran posao, sve manje se ljudi odlučuje na ulaganje u obrazovanje (ILOSTAT, 2020).

Obrazovanje je glavni pokazatelj koji prikazuje stope nezaposlenosti ljudi prema njihovim razinama obrazovanja. Taj pokazatelj mjeri postotak nezaposlenih osoba u dobi od 25 do 64 godine među osobama u dobi od 25 do 65 godine u radnoj snazi (OECD, 2021).

Sve više podataka i statističkih analiza prikazuju kako u većini zemalja velika većina radne snage nema završen nikakav tercijarni stupanj obrazovanja. Obrazovna razina sve više postaje povezana s razinom dohotka: što je zemlja bogatija to je veći udio radne snage s tercijarnom diplomom.

Pored svega činjenica koja podiže moralni stup je ta da se obrazovna razina radne snage povećava u odnosu na prošle generacije, što nam kazuje da mlađe generacije postižu više obrazovne razine od starijih generacija. Kako je prethodno navedeno obrazovanje predstavlja luksuz danas, ali je predstavljalo veći luksuz prije s obzirom na način života, i financijsku mogućnost stanovništva (ILOSTAT, 2020).

Iako svi uglavnom smatraju da je problem nezaposlenosti među mladima velik općenito i u zemljama Europske unije, Ministar Mrić navodi kako nije sve crno te da postoje znakovi da se tržište oporavlja ("Povezivanje obrazovanja i potreba tržišta Rada," 2014). Govori se da je naša obrazovna struktura kada se govori o nezaposlenosti izrazito nepovoljna. Uglavnom u nezaposlene osobe spadaju one u dobi od 15 do 29 godina završile samo srednje škole. No međutim s godinama sve više ljudi naginje školovanju pa je evidentno poboljšana kadra visokoobrazovanih osoba, za razliku od prijašnjih godina kada je više osoba završavalo samo srednje škole. Razlozi tomu su bili su brojni nepredvidivi događaji koji su u nekim slučajevima i prisilili osobe na pokušaj zaposlenja odmah nakon srednje škole. To je i negativno utjecalo jer je bilo potrebe za visokoobrazovanim kadrom, a falilo ga je. Zato danas situacija ide na bolje, više osoba je u mogućnosti nastaviti svoje obrazovanje i pri tome više osoba se zapošljava iz razloga što su osobe podijeljene. Nema previše osoba sa završenom samo srednjom školom, niti je previše osoba samo sa završenim fakultetom i to omogućava svakom pojedincu veću mogućnost za zaposlenjem jer je više pojedinaca koji će se opredijeliti za različite vrste poslova. I zato se te se stope nezaposlenosti pomalo kreću smanjivati.

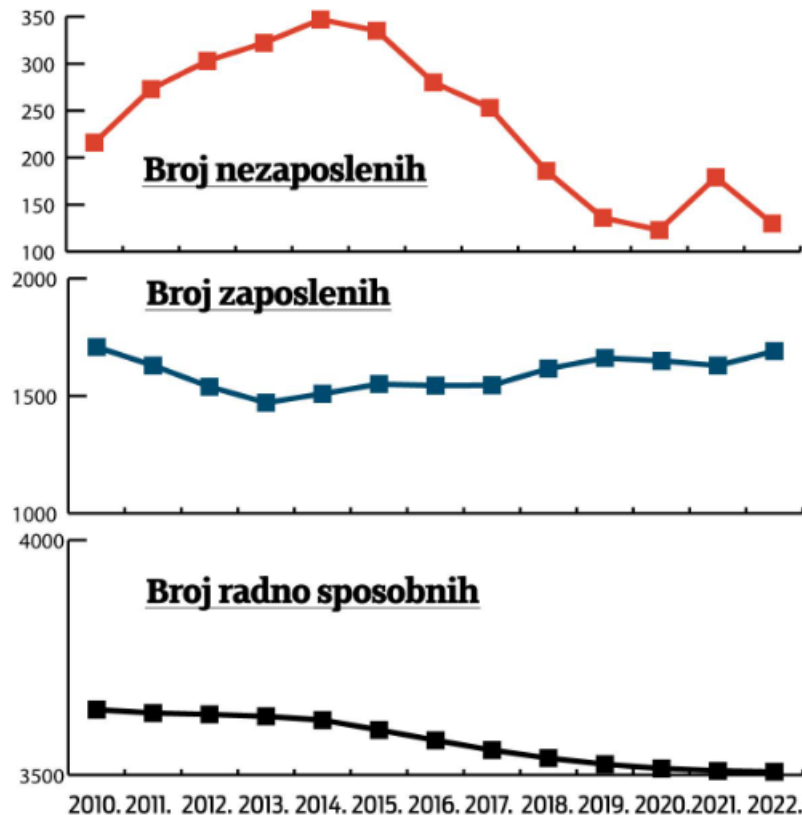
	15-29	15-19	20-24	25-29
Ukupno	113200	18140	47619	47441
(5223) Prodavači/prodavačice u trgovinama	9847	1482	4043	4322
(4110) Uredski službenici/uredske službenice za opće poslove	5128	386	2295	2448
(5120) Kuhari/kuharice	4962	1385	2198	1379
(4311) Službenici/službenice u knjigovodstvu	4572	628	2409	1535
(5131) Konobari/konobarice	4017	765	1850	1402
(3322) Komercijalisti/komercijalistice u prodaji	3486	367	1600	1519
(7126) Instalateri/instalaterke i monter/monterke cjevovoda	2840	931	1284	624
(2631) Ekonomski stručnjaci/ekonomske stručnjakinje	2758	0	608	2150
(5141) Frizeri/frizerke	2725	757	1094	874
(9112) Domaćinska zanimanja u uredima, hotelima i ostalim objektima	2442	349	864	1229
(3313) Ekonomisti/ekonomistice i voditelji/voditeljice dijelova računovodstva	2393	29	962	1403
(3512) Tehničari/tehničarke informacijske i komunikacijske tehnologije za podršku korisnicima	2343	308	1300	735
(9329) Jednostavna zanimanja u prerađivačkoj industriji, d. n.	2230	341	821	1068
(3113) Tehničari/tehničarke za elektrotehniku i srodna zanimanja	2097	232	1045	821
(2221) Glavni medicinski tehničari/glavne medicinske sestre opće njege	1954	476	1092	386
(4224) Hotelski recepcionari/hotelske recepcionarke	1935	348	1047	539
(7231) Mehaničari/mehaničarke i monter/monterke motornih vozila	1898	649	781	468
(4323) Prometni uredski službenici/prometne uredske službenice	1640	301	978	360
(9333) Rukovatelji/rukovateljice teretom	1638	287	684	667
(3112) Tehničari/tehničarke za arhitekturu, građevinarstvo, geodeziju i srodna zanimanja	1534	212	719	603
(7412) Elektromehaničari/elektromehaničarke	1424	446	609	369
(2330) Nastavnici/nastavnice u srednjim školama	1325	0	150	1174
(3119) Tehničko-tehnološki tehničari/tehničko-tehnološke tehničarke d. n.	1321	140	633	548
(2264) Fizioterapeuti/fizioterapeutkinje	1212	142	640	430
(5142) Kozmetičari/kozmetičarke, pedikeri/pedikerke i srodna zanimanja	1176	335	562	279
(3142) Poljoprivredni tehničari/poljoprivredne tehničarke	1168	170	564	434
(7522) Stolari/stolarice i srodna zanimanja	1133	283	492	358
(8332) Vozači/vozačice teretnih vozila i kamiona	1102	202	433	467

Slika 14- prosječan broj nezaposlenih mladih po najzastupljenijim zanimanjima i dobi, prosjek 2013. godine (Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, 2013)

Skupine zanimanja	Broj traženih radnika	Novoprijavljeni mladi (do 29)	Omjer mladi: traženi
Ukupni zbroj	143.340	161.243	1,1
(9320) Jednostavna zanimanja u proizvodnji i montaži	8.610	2.531	0,3
(5123) Konobari i pipničari	8.458	8.782	1,0
(5220) Prodavači i trgovački demonstratori	8.130	13.375	1,6
(9132) Čistačice i posluga	7.691	3.088	0,4
(5122) Kuhari	4.800	7.625	1,6
(3231) Medicinske sestre	4.745	3.403	0,7
(2441) Diplomirani ekonomisti	4.315	4.530	1,0
(9211) Radnici u poljoprivredi	4.257	1.116	0,3
(4190) Ostali uredski službenici i namještenici	3.706	7.858	2,1
(2331) Učitelji u osnovnim školama	3.397	907	0,3
(2321) Profesori društveno-humanističkih predmeta u srednjim školama	3.393	2.730	0,8
(9162) Čistači ulica i srodna zanimanja	2.645	228	0,1
(3415) Komercijalisti u prodaji	2.497	1.718	0,7
(2429) Pravni stručnjaci	2.473	1.220	0,5
(5133) Njegovatelji invalidnih i bolesnih osoba u kući	2.438	257	0,1
(3320) Odgojitelji predškolske djece	2.431	1.411	0,6
(4121) Knjigovođe	2.341	5.753	2,5
(3311) Nastavnici u osnovnim školama	2.265	1.860	0,8
(2221) Doktori medicine	2.220	757	0,3
(5141) Frizeri, kozmetičari i srodna zanimanja	2.066	5.227	2,5
(5169) Zanimanja u zaštiti d.n.	2.005	738	0,4
(3433) Ekonomisti i voditelji dijelova računovodstava	1.934	3.249	1,7
(7436) Šivači, vezilje i srodna zanimanja	1.661	364	0,2
(2322) Profesori prirodoslovno-matematičkih predmeta u srednjim školama	1.574	504	0,3
(8324) Vozači teških teretnih i vučnih vozila	1.508	1.550	1,0
(4134) Službenici u nabavi, prodaji i iznajmljivanju	1.368	2.041	1,5
(4222) Recepcionari i srodna zanimanja	1.317	850	0,6
(7122) Zidari	1.298	706	0,5
(9330) Transportni radnici	1.216	1.814	1,5
(3112) Arhitektonski, građevinski i geodetski inženjeri i tehničari	1.189	2.290	1,9
(7222) Alatničari i srodna zanimanja	1.136	1.001	0,9
(2142) Diplomirani građevinski inženjeri	1.090	582	0,5

Slika 15- Novoprijavljene potrebe i novoprijavljeni mladi prema HZZ-u 2013. godine (Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, 2013)

Nastavno na prethodne informacije prema promatranju trenutnog stanja u Republici Hrvatskoj vrlo lako je primijetiti da su glavne teme oko kojih se vode rasprave u društvu, u saborskim klupama i medijima problem zapošljavanja (posebice mladih) i reforme obrazovanja. To su glavni problemi kojima se pridodaje važnost i koje se nastoji riješiti da bi se poboljšalo stanje u državi. Nastoji se osnažiti veze između obrazovnog sustava i tržišta rada na kvantitativan i kvalitativan način. Kvantitativno se nastoji da se usmjeravaju obrazovne ponude prema rastućim sektorima, da se povećaju upisne kvote i stipendiraju mladi te da budu informirani o stvarnim ishodima na tržištu rada. Kvalitativno se očekuje da se će se razviti standard zanimanja i standard kvalifikacija uz veći doprinosi poslodavaca, da se raširi daljnje školovanje i stručno usavršavanje (tijekom školovanja) i stručno usavršavanje (nakon školovanja), da se omogući daljnji napredak aktivnosti stručnog usavršavanja pri obrazovnim institucijama te da se osobe pripreme za zaposlenje, komunikaciju i zastupanje između poslodavaca i nezaposlenih temeljno na suvremenim tehnologijama i tehnikama.

Slika 16- vidljiv porast broja zaposlenih kroz godine

Što se tiče politika, konkretno politike obrazovanja i politike zapošljavanja. Svaka politika je dio određenog ministarstva koje se uz određenu politiku bavi i ostalim djelatnostima. Tako je politika obrazovanja svrstana u kategoriju socijalnih javnih politika. Karakterizira se kao „disciplina pedagogije“ koja empirijski, analitički i normativno proučava razvojne strategije odgoja, obrazovanja i školovanja u nekom području; dio javne politike koja u društvu upravlja strategijom razvoja obrazovanja s gledišta prioriteta ukupnoga društvenog razvoja ("Obrazovna politika," 2021).

Nadalje što se tiče politike zapošljavanja Europskom strategijom zapošljavanja iz 1997. godine utvrđen je skup ciljeva koji su vezani za politiku zapošljavanja, a njezin postupak praćenja i svi povezani instrumenti financiranja doprinijeli su tzv. Koordinaciji među državama članica Europske unije. Glavni ciljevi strategije Europa 2020. bili su otvaranja novih i boljih mjesta. Komisija predlaže nove i ambiciozne ciljeve u području zapošljavanja, socijalne zaštite i vještina kako bi se do 2030. godine izgradila snažna i socijalna Europa ("Politika zapošljavanja," 2023).

4.4 Usporedba nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba RH s ostalim članicama EU

Iako se prema svim činjenicama i statističkim podacima nezaposlenost visokoobrazovanih osoba u Republici Hrvatskoj smanjuje u usporedbi sa ostalim zemljama (članicama) Europske unije stanje hrvatskog tržišta rada je vrlo nepovoljno. To se posebice vidi kada se i uspoređuje sa zemljama sličnih gospodarskih značajki.

Prema Barić i Obadić (2013) pokazatelji stanja na hrvatskom tržištu rada prikazuju opterećenje strukturnim manjkavostima, gdje „kočnicu“ predstavlja obrazovni sustav točnije njegovo (ne) zadovoljavanje potražnje na dinamičnom tržištu rada. Hrvatsko obrazovanje i tržište tek se u skorije vrijeme počelo uravnoteživati, međutim u usporedbi sa ostalim zemljama Europske unije nije pogodno i nije ujednačeno.

Povećani broj privatnih učilišta znatno utječe na zaposlenost točnije nezaposlenost visokoobrazovanog kadra. Već 2021. godine broj privatnih učilišta bio je na broju 30, od kojih je velika većina ekonomskog usmjerenja. Upravo otvaranja visokih učilišta znaju predstavljati problem zapošljavanja jer u čestim situacijama na privatnom učilištu se u kraćem vremenskom roku završi studiranje i onda se stječe prednost pred osobama koje završavaju redovna obrazovanja. Iako privatna učilišta također predstavljaju visokoobrazovane osobe, to često znaju biti i osobe koje nisu stanovnici Republike Hrvatske ili osobe koje su prethodno stekle niže obrazovanje i nisu imale mogućnost redovnog upisa redovnog studiranja. Što nas i dovodi do zaključka da nije ravnomjerno raspoređen obrazovni sustav jer se iz dana u dan broj privatnih učilišta povećava, više ljudi ima priliku završiti i steći visoko obrazovanje, a ponuda poslova jednostavno nije u skladu s tim i tako dolazi do iseljenja mladih koji teže za poslom, a u Hrvatskoj jednostavno nemaju priliku za to pa su primorani ići u ostale zemlje, pogotovo zemlje Europske Unije (Barić V. & Obadić A., 2013).

Svakodnevno se može čuti i vidjeti kako većina mladih ljudi odlaze izvan hrvatske u potrazi za poslom u struci. Većina mladih nije zadovoljna prihvaćanjem vlastitog obrazovanja, za neke niti nema ponude za posao, ali i ako ima najveći problem znaju predstavljati relativno niske plaće koje su na kraju krajeva i jedna od glavnih stavki pri zaposlenju. Iako se ove činjenice mogu odnositi naravno na neke određene vrste poslova kada se sagleda sve ukupno većina stanovništva nije zadovoljna.

Također kako je iz dana u dan evidentan sve veći tehnološki napredak to gradi veću potrebu za visokoobrazovanim osobama. Tako se pokazuje brža i veća potražnja visokoobrazovanih osoba i brža zapošljivost visokoobrazovanih osoba u odnosu na niže obrazovane osobe. Što je i evidentno prema podacima da se stanje od prijašnjih godina poboljšalo, i da se stanje sve više poboljšava. Očekuje se da će

u sljedećim godinama biti sve bolje stanje ali ne dovoljno da se zaustavi odlazak visokoobrazovanih osoba van Republike Hrvatske.

Mogućnost za napredak i poboljšanje obrazovanja su i razvitak broja studijskih programa prema određenim područjima. Studijski programi trebali bi se prilagoditi stanju na tržištu. Što znači otvaranje novih studijskih programa, i povećanje upisne kvote za zanimanja za koja fali djelatnika, ali također i preciziranje obrazovnih programa jer pre kompliciran i prezasićen sustav također otežava i smanjuje mogućnosti za kvalitetnijim obrazovanje i nalaženjem adekvatnih djelatnika.

Slika 17- prikaz broja studijskih programa prema područjima ("Tržište rada u Hrvatskoj – nezaposlenost mladih, obrazovanje, radni vijek," 2015)

Iz prikazane slike evidentno je da je u području društvenih znanosti velika količina studijskih programa, ponajviše iz područja ekonomije što ne zadovoljava dinamičke zahtjeve poslodavaca. Upravo je taj problem strukturne i sistemske prirode glavni ograničavajući čimbenik poboljšanja udjela poslova s punim radnim vremenom na hrvatskom tržištu rada. Također predstavlja teret gospodarskog razvoja te uzrokuje visoku strukturnu nezaposlenost koja se iz godine u godinu nastoji smanjivati.

Nezaposlenost visokoobrazovanih osoba, pogotovo mladih spada u glavni problem za tvorce politike još od davnijih godina. Najveći problem je taj što je nezaposlenost mladih vrlo osjetljiva na poslovni ciklus, za razliku od nezaposlenosti ostalih dobnih skupina. Također u doba recesija nezaposlenost mladih se suočava sa raznim problemima i ona je veća, nego kod ostalih dobnih skupina (Bilić N. i Jukić M., 2014).

Stoga, za unapređenje obrazovnog sustava, manje stope nezaposlenosti i za približavanje ostalim zemljama članicama Europske unije od velike su važnosti promjene u obrazovnom sustavu koje treba prilagoditi potrebama poslodavaca. Također moraju držati korak i prilagođavati se zahtjevima tržišta koji se brzo mijenjaju. Bez ove procedure teško je uočiti stvaran napredak na tržištu rada i poboljšanje konkurentnosti gospodarstva, a visoka razina strukturne nezaposlenosti neće dopustiti da ukupna stopa nezaposlenosti padne na željenu razinu. Istodobno dugoročno će biti nemoguće dosegnuti prirodnu stopu nezaposlenosti i približiti se razini i gospodarskom stanju najnaprednijih članica Europske unije.

5. Zaključak

Republika Hrvatska kroz godine suočavala s velikim promjenama na tržištu od ratova, pa sve do globalnih ekonomskih kriza, problema s inflacijom koje su sa sobom donosile velike promjene za društvo i stope zaposlenosti točnije nezaposlenosti. Visoke stope nezaposlenosti pad su novo prijavljenih slobodnih radnih mjesta, dok je sama ponuda slobodnih radnih mjesta na istoj razini. U isto vrijeme, razina obrazovanja radne snage porasla je tijekom godina kako je postalo dostupno više mogućnosti. Sve više osoba je završavalo fakultete, no istodobno im se na vrijeme nisu pružale ponude za posao.

Kako je vrijeme odmicalo, problem nezaposlenosti je postao glavni problem, oko kojeg su se svi angažirali da bi se omogućilo obrazovanim osobama da pronađu posao sukladno njihovim kvalifikacijama i sposobnostima. Republika Hrvatska je dosta napredovala, unaprijedila je načine obrazovanja, zaposlenja i uvelike smanjila stope nezaposlenosti, pogotovo visokoobrazovanih osoba. Kako su se nudile veće prilike obrazovane osobe su i sve više odlučile ostajati u Hrvatskoj, s obzirom da je i stopa odlazaka obrazovanih ljudi bila vrlo velika.

Konačno može se zaključiti, iako su ekonomske krize, velike promjene u gospodarstvu ostavljale trag na hrvatskom tržištu rada a i na tržištu nezaposlenosti, Hrvatska je uspjela pronaći način da krene popravljati stanje na tržištu rada. Sve većim aktivnostima HZZ-a, Ministarstva rada i mirovinskog osiguranja, Agencije za obrazovanje kao i provođenjem brojnih istraživanja, politika zapošljavanja u velikim količinama se pridonijelo usklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada osobito što se tiče visokoobrazovanih osoba, a u idućim godinama to će pokazati brojni statistički podatci i istraživanja koja se provode iz godine u godinu.

6. Literatura

- (1) Barić V. & Obadić A. (2013, February 2). *Odnos javnih I privatnih ekonomskih učilišta – svjetski tren.* Economics and Finance Research <https://ideas.repec.org/h/zag/chaptr/13-02.html>
- (2) Bilić N. i Jukić M. (2014). *Nezaposlenost mladih – EKONOMSKI, POLITIČKI I SOCIJALNI problem S DALEKOSEŽNIM POSLJEDICAMA Za CJELOKUPNO DRUŠTVO.* Hrčak portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa - Hrčak. <https://hrcak.srce.hr/132450>
- (3) Birsa J. (2002). *Definicije I mjerenje nezaposlenosti.* <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/1.1.html>
- (4) Družić I. (2004.) : RESURSI I TRŽIŠTA HRVATSKOG GOSPODARSTVA, Politička kultura, Zagreb, 2004.. Ekonomski pregled, 55 (11-12), 1057-1062. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/16329>
- (5) Deskar Škrbić M. (2017, June 13). *Nezaposlenost u Hrvatskoj - što se stvarno događa.* Centre for Public Policy and Economic Analysis. https://arhivanalitika.hr/blog/nezaposlenost-u-hrvatskoj-sto-se-stvarno-dogada-i/?utm_source=social&utm_medium=post&utm_campaign=blog&utm_content=web (6) Huić A. (2002). *Uzroci nezaposlenosti u razvijenim zemljama.* <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/2.2.html>
- (7) Hrvatska gospodarska komora (2022.) <https://www.hgk.hr/documents/gospodarskakretanja010222www623c503a2692b.pdf>
- (8) HGK. (2020, May 15). Hrvatska gospodarska komora. <https://www.hgk.hr/documents/hgk-analiza-kretanja-na-trzistu-rada-tijekom-pandemije5ebe6e5c96a6a.pdf>
- (9) HZZ. (2023). *Hrvatski zavod Za zapošljavanje.* <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tiplzvjestaja=1>
- (10) Hrvatska znanstvena bibliografija, Bolonjski proces u RH. https://bib.irb.hr/datoteka/295443.to_nam_donosi_Bolonjski_proces.pdf
- (11) ILOSTAT. (2020, Kolovoz, 18). *Education pays off, but you have to be patient.* <https://ilostat.ilo.org/education-pays-off-but-you-have-to-be-patient/>
- (12) Jakovljević D. (2002). Osnovni oblici nezaposlenosti. <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/2.1.html>
- (13) Kolar-Dimitrijević M. (2004). *NEZAPOSLENOST U HRVATSKOJ OD VREMENA VELIKE SVJETSKJE KRIZE I JAVNI RADOVI.* <https://hrcak.srce.hr/file/76797>.
- (14) Lider/Hina. (2023, Ožujak, 2). *Nezaposlenost u eurozoni I EU stabilna I Na početku godine; u Hrvatskoj Blago pala.* Poslovni Tjednik - Najbolji Portal za Poduzetnike i Menadžere - Lider

Media. <https://lidermedia.hr/biznis-i-politika/nezaposlenost-u-eurozoni-i-eu-stabilna-i-na-pocetku-godine-u-hrvatskoj-bлаго-pala-149121>

(15) Ministarstvo rada i mirovinskog sustava. (2013). *Povezivanje obrazovanja I potreba tržišta Rada*. mrosp.gov.hr. <https://mrosp.gov.hr/arhiva-3104-10582/novosti-10759/povezivanje-obrazovanja-i-potreba-trzista-rada-10835/10835>

(16) Mrnjavac, Ž. (2002). RAZLIKOVANJE TIPOVA NEZAPOSLENOSTI - NEIZVODLJIVA MISIJA. *Ekonomski misao i praksa*, 11 (2), 219-237. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/222698>

(17) Obrazovna politika. (2021). Hrvatska enciklopedija. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44622>

(18) OECD. (2021). *Unemployment - Unemployment rates by education level - OECD data*. the OECD. <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rates-by-education-level.htm>

(19) Poslovni dnevnik. <https://www.poslovni.hr/hrvatska/pocetkom-godine-udvostrucila-se-potraznja-za-radnicima-najvise-se-trazi-vss-4325334>

(20) Politika zapošljavanja. (2023). <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/54/politika-zaposljavanja>

(21) Povezivanje obrazovanja I potreba tržišta Rada. (2014). <https://mrosp.gov.hr/arhiva-3104-10582/novosti-10759/povezivanje-obrazovanja-i-potreba-trzista-rada-10835/10835>

(22) Radolović S. *Glas Istre*. (2022, June 9) : <https://www.glasistre.hr/istra/sanja-radolovic-kljucni-problem-je-veliki-raskorak-između-zanimanja-za-koja-skolujemo-djecu-i-potraznje-na-trzistu-rada-801380>

(23) *Statistika – HZZ*. (2023, July). HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje. <https://www.hzz.hr/statistika/>

(24) *Tržište rada u Hrvatskoj – nezaposlenost mladih, obrazovanje, radni vijek*. (2015, Prosinac). Hrvatska gospodarska komora. <https://www.hgk.hr/documents/trziste-rada-nezaposlenost-mladih-obrazovanje-radni-vijek-final-12201557b6ebf8a8c13.pdf>

(25) *Vijesti*. (2023). template.gov.hr. <https://dzs.gov.hr/>

7. SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je Analiza nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba u Republici Hrvatskoj. Rad je usmjeren na analizu ponude i potražnje poslova posebice za visokoobrazovane osobe.

Dio analize se bazira prema dobi, spolu, razini obrazovanja. Nezaposlenosti u izvanrednim situacijama također je analizirana. Primjerice migracije, problemi uzrokovani pandemijom Covid-19 koja je uvelike promijenila načine rada i koja je znatno utjecala na zaposlenja i završetka obrazovanja.

Također se i uspoređuje zaposlenost u Republici Hrvatskoj s ostalim članicama Europske Unije. S obzirom da je Hrvatska već duži niz godina članica Europske Unije očekivalo se da će se ponuda poslova ujednačiti s ponudom obrazovanja, točnije da će se sve unaprijediti. No kako je u radu i navedeno to se nije u velikoj mjeri dogodilo.

Nadalje, daje se i pregled trajanja nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba, te se detaljnije razrađuje nezaposlenosti s obzirom na ponudu obrazovanja u usporedbi s ponudom poslova na tržištu rada. Kao zaključak ovaj rad pokazuje neusklađenosti između ponude obrazovanja, ali i reformi koje provodi Hrvatska Vlada kako bi ispravila takve nedostatke.

Ključne riječi: nezaposlenost, visokoobrazovane osobe, Hrvatski zavod za zapošljavanje, tržište rada.

8. SUMMARY

The topic of this paper is analysis of unemployment of highly educated persons in the Republic of Croatia. It is directed to towards the analysis of job supply and demand, especially for highly educated persons.

Part of the analysis is based on age, gender and education level. Unemployment in emergency situations has also been analysed. Such as the migrations, problems caused by the Covid-19 pandemic, which has highly influenced job trends, as well as employment rate and education.

The employment rate in the Republic of Croatia has also been compared with the rates in other EU member states. Considering the fact that Croatia had been a member of EU for many years now, it was expected for the job offer to even out with the education offer and for every sector to improve. As this paper proves, a great deal of this process did not occur.

Furthermore, an insight into the duration of unemployment of highly educated persons is given, as well as a detailed analysis of unemployment regarding the education offer in comparison with the job offer on the labor market. As a conclusion, this paper shows the discrepancy between education job offer, together with the reforms which are employed by the Croatian Government in order to rectify the deficiencies.

Key words: unemployment, highly educated persons, Croatian Employment Service (HZZ), labor market